

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА ЗАГАЛЬНЕ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ

*Каптанов С. Ф., к.т.н., доц. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Овсійчук Є. В., студ. (гр. БС-93, ФБМІ КПІ ім. Ігоря Сікорського)*

Анотація. Проведено аналіз основних аспектів запровадження в організації системи управління з охорони здоров'я і безпеки праці за вимогами стандарту ДСТУ ISO 45001, а також існуючих особливостей застосування процедури загального оцінювання ризиків та управління ризиками у відповідності до стандарту ДСТУ ISO 31010.

Ключові слова: менеджмент, охорона здоров'я, безпека, ризик.

Abstract. An analysis of the main aspects of the introduction of the occupational health and safety management system in the organization according to the requirements of the DSTU ISO 45001 standard, as well as the existing features of the application of the general risk assessment and risk management procedure in accordance with the DSTU ISO 31010 standard, was carried out.

Keywords: management, health care, safety, risk.

Вступ. Діючі на підприємствах та в організаціях України Положення щодо побудови та впровадження СУОП [1], які були розроблені з урахуванням вимог стандарту ДСТУ-П OHSAS 18001 «Системи управління безпекою та гігієною праці» [2] та Директиви 89/391/ЄЕС [3], на даний час вже не в повній мірі відповідають сучасним вимогам щодо створення такої системи менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці, яка була би повністю інтегрована до діючих у сфері управління організацією стандартів ISO 9001 – системи менеджменту якості та ISO 14001 – системи менеджменту екології.

Аналіз стану питання. Подальше реформування діючих в організаціях СУОП, але вже на основі нового стандарту серії ISO, а саме ISO 45001:2018 «Occupational health and safety management systems – Requirements with guidance for use» [4], на базі якого був розроблений національний стандарт ДСТУ ISO 45001:2018 «Системи менеджменту охорони здоров'я і безпеки праці» [5] потребує попереднього більш детального ознайомлення з основними особливостями застосування даного стандарту та визначення основних його відмінностей від попереднього стандарту OHSAS 18001, а також особливостей процесу управління ризиками та процедури загальної їх оцінки у відповідності до вимог стандарту ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013 [6] при запровадженні в організації системи менеджменту охорони здоров'я і безпеки праці (ОЗіБП) за стандартом ISO 45001:2018.

Слід зауважити, що британський стандарт OHSAS 18001 «Системи менеджменту, професійного здоров'я та безпеки праці - Вимоги» (Occupational Health and Safety management systems – Requirements) та супутній йому стандарт OHSAS 18002 «Керівництво з впровадження OHSAS 18001» (Guidelines for the implementation of OHSAS 18001) свого часу були розроблені у відповідь на

вимоги споживачів створити визнаний стандарт для системи менеджменту професійного здоров'я та безпеки праці, на підставі якого можуть бути оцінені та сертифіковані їх системи менеджменту. Саме OHSAS 18001 був взятий за основу при розробці вітчизняного ДСТУ-П OHSAS 18001 «Системи управління безпекою та гігієною праці». Загальна модель функціонування системи менеджменту ОЗіБП за стандартом OHSAS 18001 приведена на рис.1.

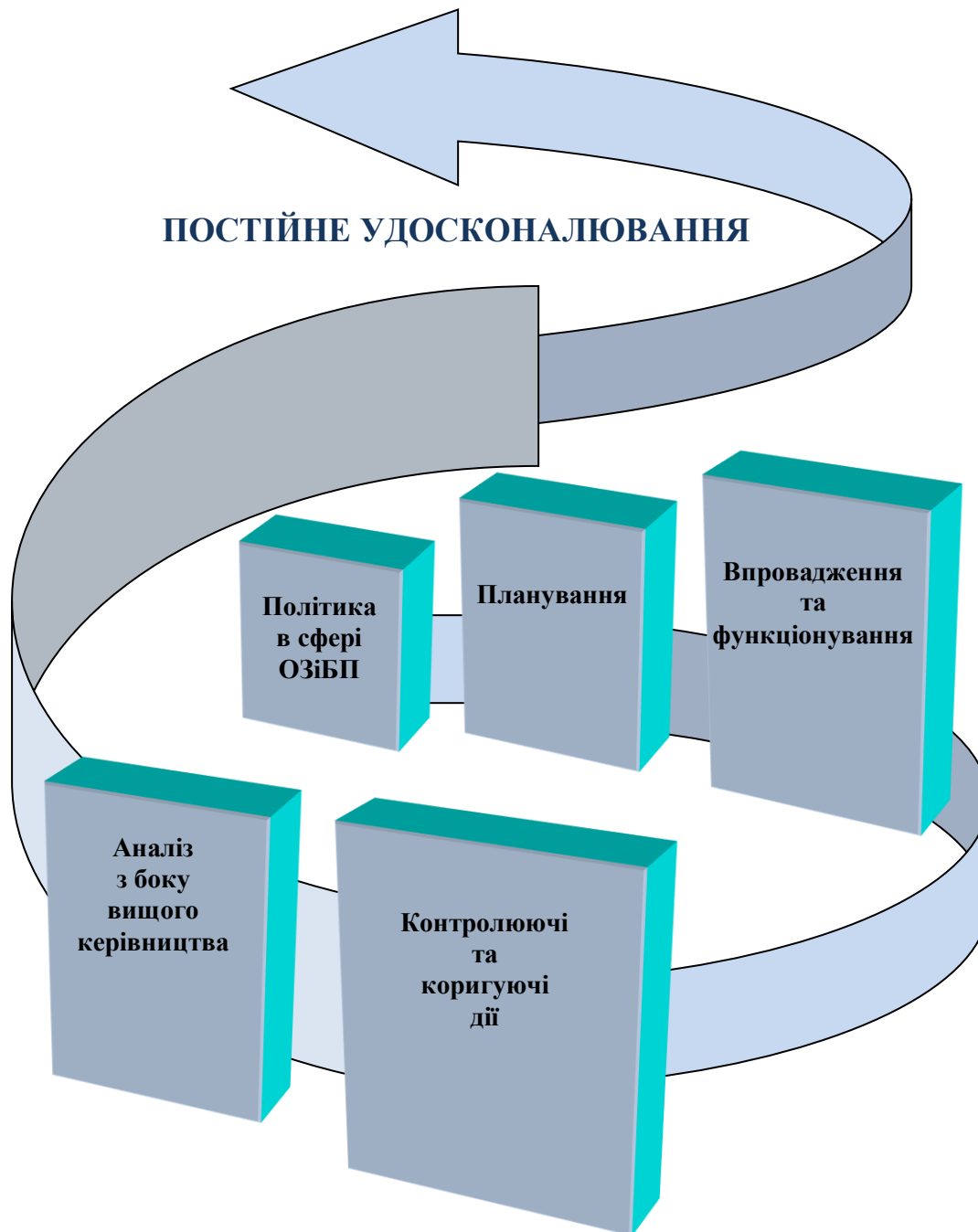

Рис.1. Загальна модель функціонування системи менеджменту ОЗіБП за стандартом OHSAS 18001

До основних особливостей цього британського стандарту можна віднести наступне:

1. У стандарті OHSAS 18001 використана методологія, відома як «*Plan-Do-Check-Act*» (PDCA), або. «*Плануй-Роби-Перевіряй-Коригуй*» (ПРПК)

*Примітка**: Не зважаючи на те, що ця методологія основана на процедурах, вона бути застосовна до всіх без виключення процесів.

2. Даний стандарт передбачає необхідність запровадження постійного удосконалення системи менеджменту, професійного здоров'я та безпеки праці в організації.

3. OHSAS 18001 оснований на процедурах, а не на процесах.

4. Він розглядає виключно ризики і не розглядає можливості та не включає думки зацікавлених сторін.

5. OHSAS 18001 містить лише ті вимоги, які можуть бути піддані об'єктивному аудиту.

6. Цей стандарт не встановлює абсолютних вимог у питаннях результативності охорони праці.

7. OHSAS 18001 встановлює вимоги до систем управління охороною праці, які можуть бути застосовні до організацій будь-якого типу і розміру.

Мета роботи: визначення основних аспектів запровадження в організації системи менеджменту ОЗіБП за вимогами стандарту ДСТУ ISO 45001, основних відмінностей даного стандарту від OHSAS 18001, а також основних особливостей процесу управління ризиками та процедури загальної їх оцінки у відповідності до вимог стандарту ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013 при запровадженні в організації системи менеджменту охорони здоров'я і безпеки праці (ОЗіБП) за стандартом ISO 45001:2018.

Методики, матеріали і результати досліджень. *Аналіз основних особливостей стандарту ISO 45001 та його відмінностей від стандарту OHSAS 18001.* Даний стандарт, це перший у світі міжнародний стандарт, що регламентує питання охорони здоров'я та безпеки праці (ОЗБП) на робочому місці. Він побудований як основа для всіх організацій, що мають намір покращити стан ОЗіБП.

Загальна модель функціонування системи менеджменту ОЗіБП за стандартом ISO 45001 (зв'язок циклу PDCA із структурою системи менеджменту ОЗіБП) приведена на рис. 2.

Стандарт ISO 45001 хоча і розроблений на основі OHSAS 18001, але на відміну від останнього, він:

1. оснований на процесах;
2. динамічний у всіх аспектах (стандарт повністю адаптований по суті і змісту до загальної моделі стандартів серії ISO /ISO 9001 та ISO 14001/);
3. розглядає як ризики, так і можливості;
4. включає думку зацікавлених сторін.

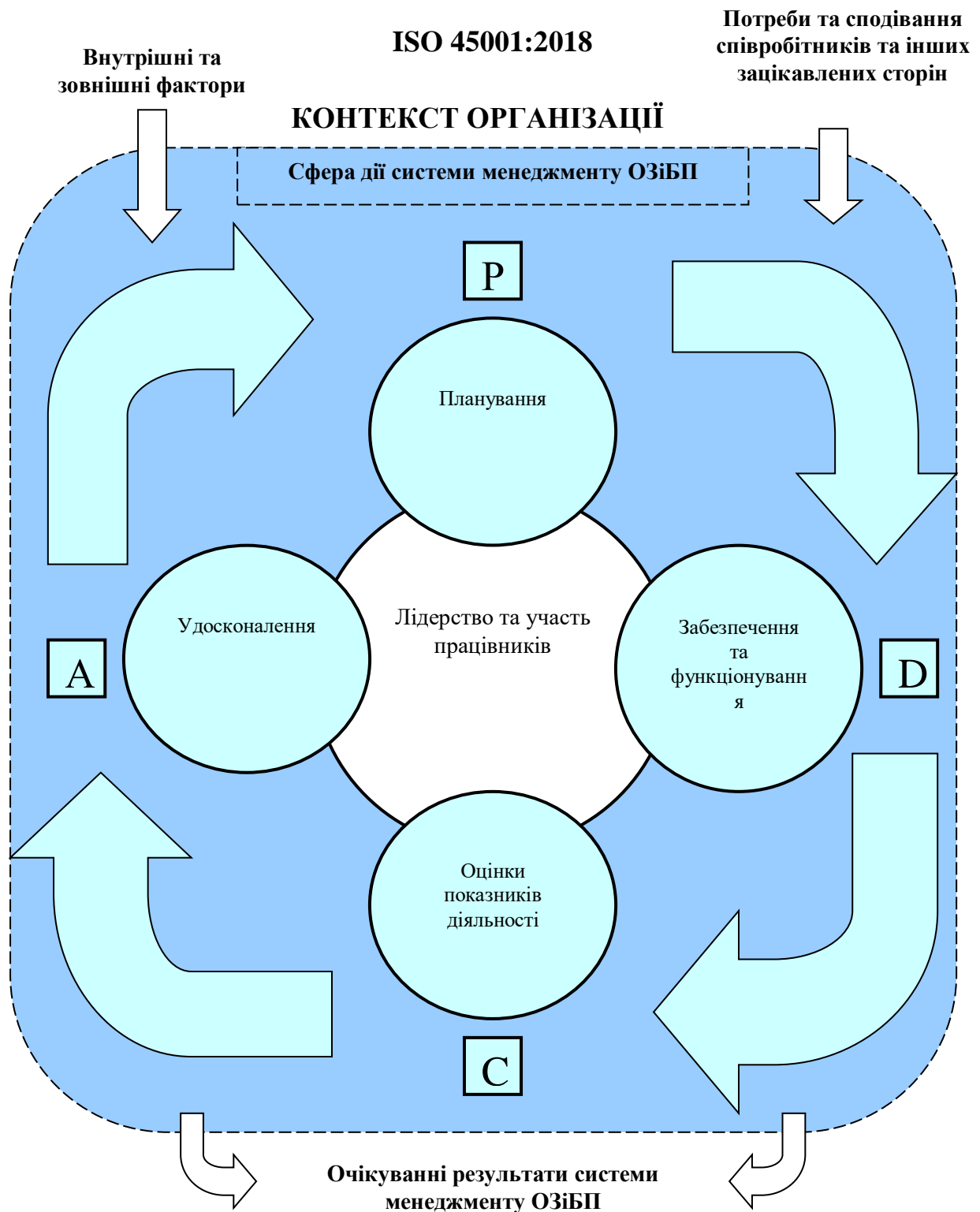

Рис. 2. Загальна модель функціонування системи менеджменту ОЗіБП за стандартом ISO 45001 (зв'язок циклу PDCA із структурою системи менеджменту ОЗіБП)

Загальне оцінювання ризику та процес управління ризиком за стандартом ДСТУ ІЕС/ISO 31010.

Загальне оцінювання ризику охоплює основні елементи процесу управління ризиком, які визначені стандартом ДСТУ ІЕС/ISO 31010:

- обмін інформацією та консультування;
- установлення оточення;
- загальне оцінювання ризику (зокрема ідентифікація ризику, аналіз ризику та оцінювання ризику);
- корегування ризику;
- моніторинг і критичний аналіз.

Необхідно підкреслити, що загальне оцінювання ризику – це спільний процес ідентифікації ризику, аналізу ризику та оцінювання ризику (див. рис. 3), який забезпечує відповідний внесок в процес управління ризиком.

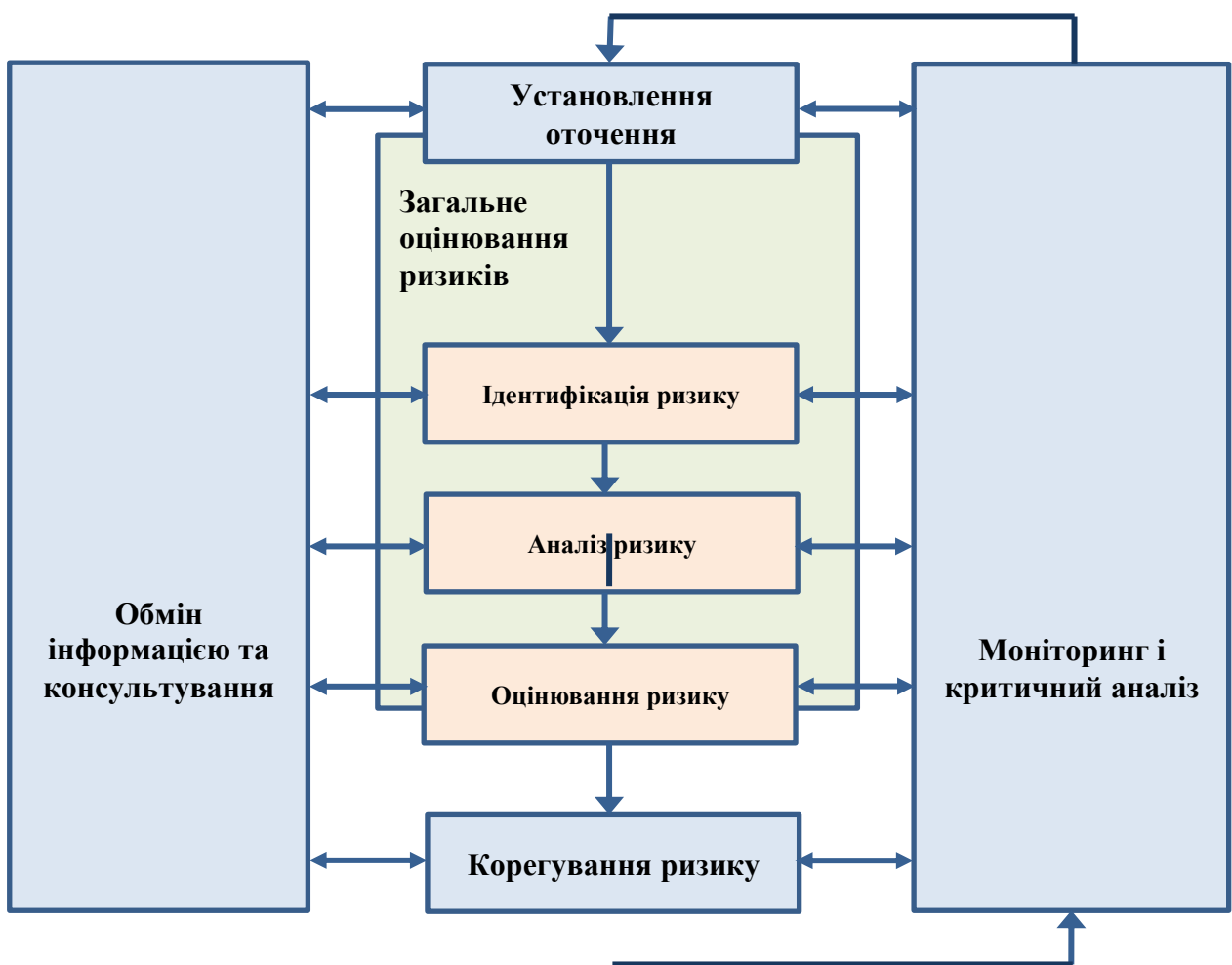

Рис. 3. Внесок загального оцінювання ризику до процесу управління ризиком

Спосіб застосування цього процесу залежить не лише від оточення процесу управління ризиком, а і також від методів та методик, які використовуються для загального оцінювання ризику.

Загальне оцінювання ризику – це та частина управління ризиком, яка дає можливість мати структурований процес, у ході якого визначають, що саме може вплинути на досягнення цілей, а також аналізують ризик стосовно Керування ризиком передбачає застосування логічних і систематичних методів щодо:

- обміну інформацією та проведення консультацій протягом всього процесу;
- установлення оточення для ідентифікації, аналізу, оцінювання та корегування ризику;
- моніторингу та критичного аналізу ризиків;
- належного звітування про результати та їх протоколювання.

На приведених на рис.1.2-3 етапах процесу загального оцінювання ризику необхідно за можливості забезпечити:

- ідентифікацію ризику;
- аналіз ризику – аналіз наслідків;
- аналіз ризику – якісне, напівкількісне або кількісне оцінювання імовірності;
- аналіз ризику – загальне оцінювання результативності будь-яких наявних засобів контролю;
- кількісне оцінювання рівня ризику;
- оцінювання ризику.

Під час загального оцінювання ризику необхідно намагатися відповісти на наступні запитання:

- що може трапитися й чому (через ідентифікацію ризику)?
- якою є ймовірність виникнення їх у майбутньому?
- чи є якісь чинники, які пом'якшують наслідок ризику або знижують імовірність ризику?
- чи є рівень ризику допустимим або прийнятним і чи треба буде робити його корегування у подальшому?

Висновки. З урахуванням проведеного аналізу можна констатувати, що стандарт ДСТУ ISO 45001:2018 дозволяє більш ефективно використовувати існуючі переваги так званого «процесного» підходу при запровадженні в організації системи менеджменту ОЗіБП, оскільки, на відміну від ДСТУ-П ОHSAS 18001, він оснований не на процедурах, а на процесах, що надає йому більшу динамічність у всіх аспектах. Також даний стандарт повністю адаптований по суті і змісту до загальної моделі стандартів серії ISO (ISO 9001 та ISO 14001), що надає можливість більш ефективно оцінювати та сертифікувати діючі в організації системи менеджменту. Крім того, стандарт ДСТУ ISO 45001 дозволяє забезпечити більшу ефективність щодо керування ризиками за вимогами стандарту ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013 [5].

Література

1. Управління охороною праці: Навч. посібник // Ткачук К.Н., Мольчак Я.О., Каштанов С.Ф. та ін. / Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2012. – 288 с.
2. ДСТУ-П ОHSAS 18001 «Системи управління безпекою та гігієною праці».
3. Директива 89/391/ЄЕС «Про впровадження заходів для заохочення вдосконалення у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників під час роботи».

4. ISO 45001:2018 «Occupational health and safety management systems – Requirements with guidance for use».
5. ДСТУ ISO 45001:2018 «Системи менеджменту охорони здоров'я і безпеки праці».
6. ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013 «Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику».